

Nyttårsdag 2022

Preken i St. Petri kirke

Biskop Anne Lise Ådnøy

Mt 18,19-20

Også dette sier jeg dere: Dersom to av dere her på jorden blir enige om å be om noe, hva det enn er, skal de få det av min Far i himmelen. For hvor to eller tre er samlet i mitt navn, der er jeg midt iblant dem.

I dag blir biskop Desmond Tutu gravlagt. Et 90 år langt liv er slutt. I et intervju for mange år siden, kanskje da han fikk Nobels fredspris i 1984, fortalte han at han ba i stillhet hver morgen. Og jo travlere dagen så ut til å bli, desto mer tid satte han av til stillheten. Mellom Jakob Sandes landskap i Fjaler og Soweto i Sør-Afrika ligger et hav. Det havet er en del av jorden, fylt med Guds herlighet, som vi hørte fra Salme 72, og fylt av «kvite segl mot sky», som Jakob Sande sa i sin salme. Nå har biskop Tutu mønstret av til evig landlov. Fred og takknemlighet over minnet om ham!

Vi begynner et nytt år. Som kirke og som ansvarsbevisste innbyggere i et av verdens rikeste land ønsker vi å bli verdsatt av samfunnet. Men medlemsundersøkelsene de siste årene viser at Den norske kirke har tapt tillit. Undersøkelsen speiler kanskje frustrasjon over at kirken uttaler seg om flyktninger? Kirkens engasjement for lengeværende asylsøkere kom blant annet fram i et åpent brev fra preses Olav F. Tveit til justisministeren. Han tok opp situasjonen etter den såkalte «engangsløsningen» for denne gruppen. I løpet av to år har 39 av 140 som søkte fått innvilget opphold. Til NRK sa justisministeren 3. juledag: «Det er ikkje naturleg for regjeringa å utvide eingangsløysinga».

Sammenhengen mellom kirken som åndelig fellesskap og som samfunnsaktør er ikke opplagt. I dag er vi på gudstjeneste fordi den nyfødte Jesus ble omskåret på den åttende dag og fikk navnet som betyr «Herren frelser». Og – vi er samlet på vegne av alle innbyggerne i dette lille kongeriket for å be i Jesu navn om velsignelse over året som ligger foran.

Bønn er umistelig for den som engasjerer seg i samfunn, lokalmiljø og nære relasjoner. Når vi ber, hjelper Gud oss å holde åndelighet og verdslig ansvar sammen. Bønn i Jesu navn gir ikke bare kraft til innsats, men gir også retning til dagene. Jesus har lært oss å be: «La viljen din skje på jorden slik som i himmelen». Bønn i Jesu navn kobler oss til, eller lar oss være i kontakt med, Guds hjerte. Og Guds hjerte omfatter også flyktninger på Lesvos der Ane Kandal har feiret jul. Hun skriver: «Julehelgen har vært den dødeligste på lenge. Et barn er født i Betlehem, og mange barn druknet i Middelhavet. Barnelik skylles i land på greske strender.» Å være koblet til Guds hjerte er større og mer alvorlig enn vi kan fatte.

Utgangspunkt og fundament for bønn i den kristne kirke er den inkarnasjonen vi feirer i julehøgtida. Gud ble menneske, og alt menneskelig er et gjenskinn av Guds herlighet. Juledag sa jeg noe om å tenne lys i kirkene når krisen rammer. At Den norske kirke er folkekirke på sitt beste nettopp da, når dørene åpnes og rommet blir brukt for alt det er verd. Ibsen lar en stormherjet Terje Vigen si: «I slikt vær får du mange bøinner, Gud!» Bønn i nød og kriser er ekte og skal ikke devalueres. Men: Kan de vanlige dagene også bli bønnedager? Eller betyr ikke bønn noe som helst alle de vanlige dagene? Av og til hører jeg den som leder kristne samlinger si: «Ska me be litt», som innledning til bønnen. Det er vel ikke mulig å be bare litt? Like lite som det er mulig å være bare litt gravid? Hvis du forholder deg til bønn som noe mindreverdige, noe som ikke kan skade, og som sikkert er

unødvendig, vil du sannsynligvis oppleve at bønnen heller ikke gir deg noe. Troen på Jesus blir ikke sterkere, du ser ikke at andre får hjelp av din «lille» bønn, og konklusjonen blir lett at det ikke nytter å be.

Som kirke og som ansvarsbevisste innbyggere ønsker vi å bli verdsatt av samfunnet. Men samfunnet verdsetter visst ikke bønn. Vi feirer at Gud ble menneske og gjorde seg tilgjengelig for sansene våre. Både dåp og nattverd og forkynnelse er sanselige tegn som kirka lever av. Samtidig som vi tror på inkarnasjonen og Guds nærvær i alle ting, må vi leve med at vi forholder oss til noe som *ikke* er synlig eller målbart. Samfunnet verdsetter alt som er synlig. Les gjerne hele 1. Johannes brev som en bibeltime om å være i spennet mellom «det vi så og som hendene våre tok på» og den usynlige Guds kraft og nærvær gjennom de som tror på Jesus og ber i hans navn. «For verden går til grunne med alt sitt begjær, men den som gjør Guds vilje, består til evig tid.»

Tomas Merton, munk og forfatter, har vist mange veien til et liv i bønn. Han evnet å sette ting på spissen: Han så for seg hele universet som et skjørt prosjekt, truet av tilintetgjørelse. Mens kraften i bønn, om så bare fra ett menneske, er sterk nok til å forhindre at alt det skapte forsvinner i kaos og mørke. Kanskje tenker vi at en munk lett kan vie dagene til bønn og lydig disiplin, mens alle som har vanlige hverdager må gi opp. Merton skreiv at så langt han kunne observere, er familieliv mer disiplinerte enn noe klosterliv. La hver daglig oppgave bli din bønn. Du smører kanskje matpakke til et barn, eller du går i butikken for en gammel. Du strekker deg ut over deg selv, og det er din bønn. Kanskje ubevisst.

Men bønn kan også bli noe helt bevisst. Som for biskop Desmond Tutu kan bønn være en målrettet tilbaketrekning, en tid for å være aleine med Gud i stillhet. Bønn som en slik praksis er en kontinuerlig bevegelse i retning av håp og fornyelse. Noen ganger må bønnen drive oss til desperasjon mot urett og feil utvikling! Både kirke og samfunn trenger folk som ber i Jesu navn. Hvis vi er heldige har noen lært oss å be «Kjære Gud jeg har det godt», eller «Jeg folder mine hender små», eller «Vår Far i himmelen». Men vi må ikke vokse fra bønnen som noe barnslig!

Åndelig modning krever at vi *kjemper* for å finne ut av dette med bønn. Da er Ordet i bibelen en viktig ressurs, «Ordet er deg nær» hørte vi Paulus si til Romerne. Julens mysterium er også dette: at Ordet er en person som lever og møter hvert menneske med lys. Bruk gjerne en Bibel-leseplan. Den som Bibelselskapet gir ut, følger kirkeåret og forbereder oss på å ta imot kommende søndags forkynnelse og lar oss leve i Ordet. Da hører vi til i et større fellesskap, hvor to eller tre er samlet i Jesu navn. Folk som går i kirka og feirer gudstjeneste er viktige for samfunnet, enten de blir verdsatt eller ikke.

Engasjement mot urett eller enkle oppgaver i hverdagen, alt er frukt av livet med Gud. Bønn er å plassere seg sjøl i Guds nærvær med viten og vilje. Alt som gjør oss mer bevisst på Gud, er bønn. «Kvar gong Jesu namn kjem til meg, kjenner eg hans broderhand.» I glimt får vi se at den virkeligheten vi sanser er transparent, noe skinner gjennom i Desmond Tutus liv og ditt. Da kan vi si som Paulus: «Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg.»

Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd som var, er og blir, en sann Gud fra evighet til evighet.